

ZPRÁVY

PROJEKT „PUBLIC FUNDING OF RESEARCH ACTIVITIES IN CENTRAL AND EASTERN EUROPEAN COUNTRIES“

V roce 2007 se Centrum pro studium vysokého školství zapojilo do sítě excelence PRIME v rámci 6. rámcového programu EU, která se zaměřuje na dlouhodobý výzkum politiky vědy a inovací. Tato síť více než padesáti pracovišť s expertízou v oblasti tzv. science and innovation policy studies vytvořila řadu projektů a kooperačních aktivit, které přinesly nové interdisciplinární pohledy na dosud přehlížená témata. Tak např. V oblasti vysokoškolského vzdělávání byla vytvořena pilotní databáze základních dat o vybraných vysokoškolských institucích v Evropě (AQUAMETH) nebo na druhou stranu projekty zkoumající produkci a cirkulaci vědění v dnešní společnosti přinesly inovativní konceptuální rámec pro budoucí politiky výzkumu.

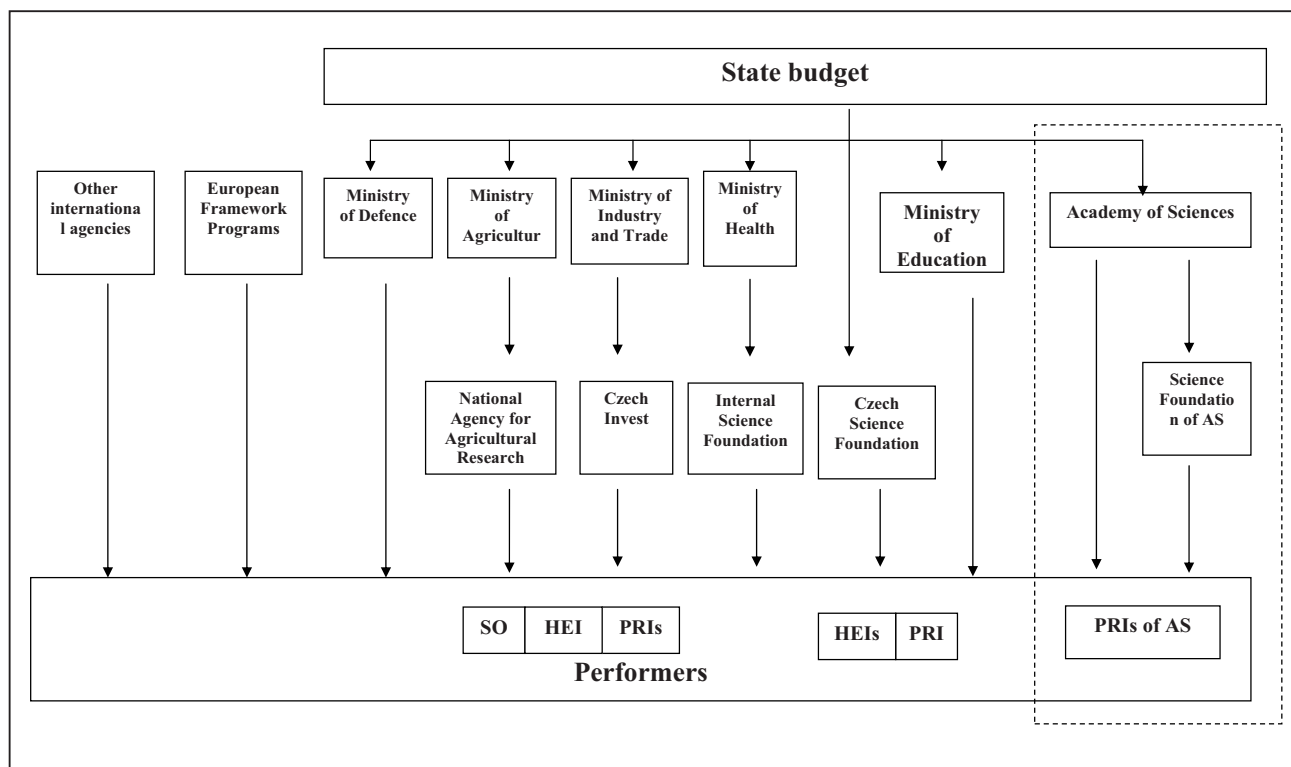
V rámci PRIME sítě excelence byl také iniciován projekt zaměřený na komparativní analýzu tzv. projektového financování vědy, a to v několika západoevropských zemích. Na základě této zkušenosti byl potom vytvořen projekt, který si dal za cíl analyzovat systémy veřejného financování vědy v zemích střední a východní Evropy (Public funding of research activities in Central and Eastern European Countries). Koordinátorem a iniciátorem byl Benedetto Lepori z švýcarsko-italské Univerzity v Luganu (Universit della Svizzera italiana, Lugano). Původní záměr měl pro adekvátní srovnání zahrnout analytické studie z Bulharska, České republiky, Polska a Estonska. Tedy na jedné straně země s malou a nedostatečně transformovanou výzkumnou infrastrukturou (BG) a relativně intenzivní a na evropské úrovni financovaný systém výzkumu a vývoje (ČR); na druhé straně největší ekonomika z nových členských zemí se stagnujícími výdaji ve výzkumu a vývoji (POL) a nejmenší stát s rychle se rozvíjející výzkumnou infrastrukturou a rozvinutou inovační politikou (EST). Přestože se nepodařilo zapojit do projektu odpovídající pracoviště v Bulharsku, kontrastní volba srovnávaných zemí se ukázala jako

velmi produktivní a inspirativní. Kromě koordinátora B. Lepori tak tvořila projektový tým Julita Jabłecka-Pryśłowska z Centra výzkumu vědní a vysokoškolské výuky varšavské univerzity (Centrum Badań Polityki Naukowej i Szkolnictwa Wyższego, Wydział Stosowanych Nauk Społecznych i Resocjalizacji, Uniwersytet Warszawski), Jan Maaso a Kadri Ukrainski z Institutu ekonomie tartuské univerzity (Rahvamajanduse instituut, Tartu Ülikooli) a Karel Šima z Centra pro studium vysokého školství, v.v.i.

Projekt sestával ze dvou fází; v první bylo cílem podle určitého metodologického rámce sesbírat veškerá dostupná data k veřejnému financování v jednotlivých zemích a vytvořit národní zprávy, které tyto poznatky uspořádají do srovnatelného podoby a formátu. Tyto si vyžádaly celou řadu diskusí o terminologii a specifikách jednotlivých zemí, které byly nezbytné pro vyjasnění společného komparativního rámce. Již zde se ukázalo, jak jsou výzkumné politiky ve sledovaných zemích odlišné a do jisté míry až nekompatibilní. Na začátku roku 2008 tak mohly být prezentovány jednotlivé národní zprávy na workshopu ve Varšavě. Současně zde byly představeny výstupy, které měly být cílem druhé fáze projektu. Na základě bohatého materiálu kvantitativní i kvalitativní povahy ze tří sledovaných zemí vypracovali členové projektového týmu studie věnované specifickým otázkám vědní politiky, které byly následně prezentovány v květnu 2008 na konferenci evropské sítě institucí zabývajících se indikátory (ENID) vzniklé v rámci sítě PRIME.

B. Lepori vytvořil explanační model pro srovnání systémů financování, který na základě rozčlenění jednotlivých aktérů systému financování (stát, zprostředkující instituce, příjemce) popisuje finanční toky a strukturu systému. Pro ČR je tento model (ve zjednodušené podobě) aplikován na obr. č. 1.

Obr. č. 1

Studie K. Šimy využívá sesbíraných dat ke komparativní analýze funkce vysokého školství ve výzkumu, a to z hlediska výzkumné politiky, organizační struktury a finančních toků. Vzhledem k těmto charakteristikám dochází k závěru, že výzkumná role polského vysokoškolského systému je nejbližší humboldtovskému modelu, český výzkum na vysokých školách tzv. před-humboldtovskému modelu a estonský případ je nejbližší tzv. post-humboldtovskému modelu¹.

Polská studie podrobně popisuje transformační proces výzkumné politiky na začátku 90. let od státní dirigismu k akademické svobodě a její stabilizaci v následujícím období.

J. Maaso a K. Ukrainski ve své práci analyzovali zajímavý fenomén estonského systému, a to případ konkurence ve vědě ve výjimečně malém prostředí se silně koncentrovanými prostředky pro určité aktéry. Z ekonomického hlediska tak je obtížné v takových podmínkách mluvit o konkurenci, přestože stojí vědní politika na přísné domácí i zahraniční evaluaci výzkumných výstupů.

Všechny studie relevantní také pro mezinárodní odbornou veřejnost budou v roce 2009 publikovány v renomovaných vědeckých časopisech.

Karel Šima

¹ Viz SCHIMANK, U. Y, WINNES, M. (2000) Beyond Humboldt? The Relationship between Teaching and Research in European University Systems, *Science and Public Policy*, 27, s. 397–408.